

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر امور اقتصادی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمانشاه

گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی

(استان کرمانشاه)

سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲

تهیه و تدوین:

عادل نعمتی، علیرضا نیکوئی، عباس پورمیدانی، علیرضا توکلی، پیمان ثابتی، جلال قادری

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر امور اقتصادی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمانشاه

شناسنامه گزارش

عنوان: گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی (استان کرمانشاه) سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲

تهیه و تدوین: عادل نعمتی، علیرضا نیکوئی، عباس پورمیدانی، علیرضا توکلی، پیمان ثابتی، جلال قادری

همکاران اصلی: علی اکبر امیری، فرشید خدادوست، عباس رضائی زاد

نظارت و مشاوره: محمد قدیری ایبانه

تهیه و تنظیم: دفتر امور اقتصادی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

ویراستار فنی: عباس پورمیدانی

ناشر: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

محل اجرا: استان کرمانشاه

شمارگان (تیتراژ): محدود

تاریخ شروع: ۱۴۰۱ به مدت یک سال و ۴ ماه

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

شماره ثبت:

تاریخ ثبت:

نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، خیابان یمن، باغ کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

تلفن: ۲۲۴۰۲۳۰۰

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴	چکیده
۵	مقدمه
۶	معرفی استان کرمانشاه
۶	سیمای اقتصادی کشاورزی استان کرمانشاه
۷	توانمندی ها و ظرفیت های استان در بخش کشاورزی
۷	سهم بخش کشاورزی در اشتغال استان و مقایسه آن با کشور
۸	تعریف الگوی کشت
۹	رویکردهای برنامه
۹	روش کار
۹	نتایج
۲۲	مسائل و مشکلات اجرای برنامه در استان کرمانشاه
۲۲	توصیه های فنی ارائه شده
۲۲	جمع بندی و نتیجه گیری
۲۶	پیشنهادهات
۲۶	منابع
۲۷	پیوست
۳۱	چکیده انگلیسی

چکیده

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است. به منظور جمع‌بندی و تعیین میزان دست‌یابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت در استان کرمانشاه، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید. بطوریکه در صورت تحقق هر یک از برنامه‌های ابلاغی بین ۹۰-۱۱۰ درصد ضریب تحقق یک، ۸۰ تا ۱۲۰ درصد ضریب تحقق ۰/۸، ۷۰ تا ۱۳۰ درصد ضریب تحقق ۰/۶، ۵۰ تا ۱۵۰ درصد ضریب تحقق ۰/۲، ۳۰ تا ۱۷۰ درصد ضریب تحقق صفر و در صورت تحقق کمتر از ۳۰ درصد برنامه ابلاغی، ضریب تحقق ۰/۲ - تعلق می‌گیرد. میزان تحقق برنامه در خصوص سطح زیر کشت محصولات مهم ۰/۸۴، میزان تحقق برنامه در خصوص عملکرد محصولات ۸۷٪ و در خصوص تولید با توجه به انحراف پیش‌آمده در خصوص برخی محصولات این میزان ۰/۳۷، میانگین درصد تحقق شاخص‌ها ۷۷/۵ درصد بوده است که با توجه به سال اول اجرای الگوی کشت می‌تواند گفت میانگین شاخص‌ها قابل قبول می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: الگوی کشت، کرمانشاه، محصولات زراعی و نظارت

مقدمه

برنامه‌ی الگوی کشت ملی با هدف ارتقای امنیت غذایی کشور، حفاظت از منابع پایه سرزمینی، ارتقاء اشتغال و درآمد کشاورزان و با توجه ویژه به محدودیت منابع آب و خاک، تغییرات مولفه‌های اقلیمی، بروز خشکسالی‌های مستمر و با لحاظ نمودن توان سرزمینی، ملاحظات علمی و ظرفیت‌های اکولوژیکی کشور تدوین شده است. این برنامه مجموعه‌ای از سیاست‌ها، راهبردها و اقدامات عملی در سطح ملی و منطقه‌ای را شامل شده و به خلاءهای قانونی، حقوقی، دانشی و عوامل فنی، اجرایی، مالی، سیاستی و نرم‌افزاری موثر بر تولید پایدار محصولات کشاورزی تکیه دارد. در این برنامه تلاش می‌شود با ارتقای شاخص بهره‌وری، تولید بهبود یابد.

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی علاوه بر مسئولیت تدوین، براساس ابلاغیه شماره ۲۵۸۱۰/۰۲۰ مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۶ وزیر محترم جهاد کشاورزی، عهده‌دار نظارت و پایش برنامه الگوی کشت ملی نیز می‌باشد که دستورالعمل نظارتی مربوطه طی نامه شماره ۳۱۵۶۷/۲۰۰ در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۳۰ ابلاغ گردید.

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین‌کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است.

براساس دستورالعمل ابلاغی، دبیرخانه متمرکز نظارتی در ستاد سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با هدف ارزیابی برنامه ملی تدوین شده، تشکیل و هدایت گروه‌های راهبر ملی و پایش مستمر و گزارش‌گیری مدیریتی تشکیل گردید. همچنین کارگروه استانی نظارت بر اجرای الگوی کشت با مسئولیت رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی هر استان و با حضور معاونین و مدیران سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها، نمایندگان صنف کشاورزی، نماینده سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و ... با هدف ارزیابی برنامه ساختاری درون استانی الگوی کشت، احصاء چالش‌ها، مشکلات و موانع فنی، آموزشی، ترویجی و اجرایی در هر استان و و نیز گروه نظارتی جهت نظارت میدانی بر برنامه الگوی کشت تشکیل گردیدند. جهت ارزیابی برنامه در سطح اجرایی (میدانی) از شاخص‌های کمی و قابل اندازه‌گیری در قالب جداول ۱۲ گانه استفاده گردید. در این گزارش ابتدا خلاصه‌ای از

وضعیت اجرای الگوی کشت استان‌های مختلف کشور براساس اطلاعات دریافتی از کارگروه‌های استانی ارائه و سپس وضعیت استان‌ها از نظر میزان دست‌یابی به اهداف برنامه در سال اول اجرای آن با یکدیگر مقایسه می‌گردند.

معرفی استان کرمانشاه

استان کرمانشاه با حدود ۲۵ هزار کیلومتر مربع دارای دو میلیون نفر جمعیت است. این استان دارای مناطق کوهستانی با حداکثر ارتفاع ۳۴۰۰ متر و مناطق جلگه‌ای با حداقل ارتفاع ۷۲۰ متر از سطح دریا است. در حال حاضر مساحت جنگل‌های تجاری، مرتع و اراضی زراعی این استان به ترتیب ۵۲۰۰۰۰، ۱۱۰۰۰۰۰ و ۹۰۲۰۰۰ هکتار است. میانگین بارندگی و دمای سالانه به ترتیب ۴۵۰ میلی‌متر و ۱۶.۹ درجه سانتیگراد است.

استان کرمانشاه یکی از مناطق مهم کشاورزی و دامپروری کشور به شمار می‌رود. بطوریکه بیش از ۶ درصد محصولات زراعی کشور در این استان تولید می‌شود. میزان تولید محصولات استراتژیک مانند گندم، جو، نخود و محصولات دامی (شیر، گوشت گاو و تخم مرغ) استان کرمانشاه رتبه اول تا چهارم را به خود اختصاص داده است. میزان تولید محصولات زراعی استان کرمانشاه در حال حاضر بیش از چهار میلیون و ۷۷۰ هزار تن و میزان تولید انواع محصولات دامی بیش از ۵۴۴ هزار تن (سیمای کشاورزی استان کرمانشاه).

سیمای اقتصاد کشاورزی استان کرمانشاه:

استان کرمانشاه در میانه ضلع غربی کشور قرار داشته و از شمال به استان کردستان، از شرق به استانهای همدان و لرستان، از جنوب به استان ایلام و از غرب به کشور عراق محدود شده است و با آن حدود ۳۳۰ کیلومتر مرز مشترک دارد. این استان با وسعتی حدود ۲/۵ میلیون هکتار تقریباً یک و نیم درصد از مساحت کل کشور را به خود اختصاص داده و شهرستان کرمانشاه به عنوان مرکز استان با وسعتی معادل ۶۰۰ هزار هکتار گسترده ترین شهرستان به حساب می‌آید. کرمانشاه دارای چهار اقلیم شامل: اقلیم زمستانی سرد و تابستانی خشک، اقلیم نیمه خشک و استپی خشک، اقلیم نیمه خشک و استپی گرم و اقلیم زمستان ملایم و تابستان گرم و خشک می‌باشد (سیمای کشاورزی استان کرمانشاه).

از کل مساحت استان سطحی معادل ۷۵۳ هزار و ۹۰۰ هکتار به اراضی دشت اختصاص دارد. قسمت اعظم این دشت‌ها از نظر یکپارچگی، وسعت و حاصلخیزی نقش عمده‌ای در تولید محصولات زراعت و اقتصاد استان برعهده دارد.

استان کرمانشاه به جهت دارا بودن میانگین بارش سالانه ۴۸۰ میلیمتر (میانگین بارش کشور بالغ بر ۲۷۰ میلیمتر است). و وجود جریانات سطحی دائمی و پر آب نظیر قره‌سو، گاماسیاب، الوند، کنگیر، زمکان، سیروان، دینور و جامیشان و نیز وجود ۲۵ هزار و ۷۸۰ منبع آب زیرزمینی با مجموع تخلیه سالانه بالغ بر ۱۷۲۲ میلیون متر مکعب در سال و پتانسیل بسیار مناسب منابع خاک بوده (از کل ۹۴۶ هزار و ۸۷۲ هکتار اراضی استان ۶۲۶ هزار و ۵۰۰ هکتار آن دارای مطالعات خاکشناسی و طبقه بندی اراضی می‌باشد و بالغ بر ۷۱ درصد در کلاس‌های یک و دو و سه قرار می‌گیرند که کاملاً مناسب کشت آبی می‌باشد) و از هر لحاظ حائز شرایط مناسب جهت توسعه فعالیت‌های کشاورزی می‌باشد (سیمای کشاورزی استان کرمانشاه).

توانمندی ها و ظرفیت های استان در بخش کشاورزی

مطابق سرشماری عمومی کشاورزی در سال ۱۳۹۹ سطح زیر کشت محصولات زراعی در استان کرمانشاه بالغ بر ۸۶۴ هزار هکتار زمین زراعی با ۷/۸ درصد از کل کشور در رتبه دوم قرار دارد. از این مقدار ۲۲ درصد از این مساحت کشت آبی و ۷۸ درصد به کشت دیم اختصاص داشته است. استان کرمانشاه از نظر تولیدات کشاورزی در سطح کشور مطرح بوده و یکی از مناطق مستعد کشاورزی در ایران می‌باشد (رتبه ۶ در میزان تولیدات کشاورزی). (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹). بخش کشاورزی و منابع طبیعی این استان در توسعه اقتصادی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به وجود ظرفیتهای بالقوه و استفاده نشده بخش کشاورزی در استان، براحتی می‌توان با تزریق اعتبارات و افزایش توانمندیهای حرفه‌ای در این بخش و تجاری کردن آن، بازدهی بسیار خوبی در مدت زمان کوتاه به ارمغان آورد. این بخش قادر خواهد بود محصولات متنوع زراعی، باغی، دامی، آبزیان و گیاهان دارویی و صنعتی در حجم زیاد تولید نماید که خود کفایی غذایی و عزت ملی را بدنبال خواهد داشت. بعنوان نمونه، استان در سطح کشور از نظر: سطح و تولید زراعت گندم رتبه چهارم، سطح و تولید زراعت جو رتبه دوم، سطح و تولید ذرت در رتبه دوم، سطح و تولید نخود رتبه اول، سطح و تولید چغندر قند رتبه چهارم، تولید دانه روغنی کلزا رتبه چهارم و از نظر عملکرد در واحد سطح چغندر قند و ذرت حائز رتبه اول کشور می‌باشد.

سهم بخش کشاورزی در اشتغال استان و مقایسه آن با کشور

بر اساس آمار رسمی کشور، میزان اشتغال این استان در سال ۱۳۹۹ در مناطق شهری ۷۴/۳ درصد و در مناطق روستایی ۸۷/۷ درصد می‌باشد. نرخ بیکاری شهری و روستایی استان در سال ۱۳۹۹ به ترتیب با ۲۵/۷ و ۱۲/۳ درصد بیشتر از نرخ بیکاری استان در سال ۱۳۹۹، ۱۴/۹ درصد بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹). بیکاری در استان نسبت به میانگین کشوری بالاتر و بعنوان مهمترین معضل مطرح می‌باشد. طی سال‌های اخیر با توجه به ورود جمعیت جوان به بازار کار، افزایش مشارکت و ورود زنان به عرصه کار و عدم وجود فضای مناسب برای اشتغال نیروی کار می‌توان شاهد افزایش نرخ بیکاری در استان بود. بدیهی است حل مسئله بیکاری در سطح استان نیازمند اتخاذ استراتژی‌ها و سیاست‌گذاری‌های مناسب در بلندمدت و اجرای دقیق آنها است که از جمله می‌توان به بهبود محیط کسب و کار، رفع موانع تشکیل سرمایه‌گذاری و فراهم آوردن زمینه‌های مناسب برای استفاده کامل از ظرفیت‌های تولیدی استان اشاره کرد. از کل شاغلین ۱۰ ساله و بیشتر در استان، ۲۹/۵ درصد در بخش کشاورزی فعالیت دارند که این نسبت در کشور به میزان ۱۷/۶ درصد می‌باشد. ۲۱/۴ درصد مربوط به بخش صنعت و ۵۰/۱ درصد مربوط به بخش خدمات می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹).

تعریف الگوی کشت

الگوی کشت عبارتست از تدوین و اجرای نظام کشت محصولات کشاورزی (زراعی و باغی) مبتنی بر شرایط اقلیمی، بهره‌برداری بهینه از آب، خاک و گیاه متناسب با ظرفیت‌ها و مزیت اقتصادی کشور با رعایت کلیه مسائل علمی، فنی، مدیریتی و ملاحظات زیستمحیطی در راستای دستیابی به تامین امنیت غذایی پایدار و اقتدار غذایی که باختصار تعیین هدفمند نوع محصول، مکان تولید و مقدار آن در بازه زمانی مشخص بیان می‌شود. به عبارت دیگر، الگوی کشت برنامه ساختاری و عملیاتی تحقق امنیت غذایی می‌باشد.

رویکردهای برنامه

اهداف اصلی برنامه الگوی کشت مبتنی بر تعریف پیش گفته به شرح زیر می‌باشد:

۱) امنیت غذایی و افزایش ضریب خوداتکائی به محصولات تولیدی

(۲) پایداری تولید

(۳) انقلاب بهره‌وری

(۴) صرفه‌جویی ارزی

(۵) ارتقای شاخصهای اقتصادی و تجاری ملی و بهره‌برداران

روش کار

تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی

اجرای الگوی کشت بدون مشارکت همه‌ی ارکان موثر در سطح استان، میسر نخواهد بود لذا در استان کرمانشاه برای اجرای مناسب الگوی کشت با سیاست‌های ابلاغی در سازمان جهاد کشاورزی کارگروه اجرایی الگوی کشت تشکیل گردید. اولین اقدام کارگروه هماهنگی بین ادارات مرتبط با الگوی کشت بوده که با برگزاری جلسات متعدد با استاندار، فرمانداری و سایر ادارات در جهت پیشبرد برنامه الگوی کشت اقدامات لازم انجام گرفت. همچنین کارگروه نظارت بر اجرای الگوی کشت در استان با ریاست رئیس مرکز تشکیل و بر اساس دستورالعمل نظارت اقدامات و کار نظارتی را در استان انجام داده شد. بر اساس برنامه ابلاغی الگوی کشت محصولات زراعی استان برای سال زراعی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ جداول ۱۲ گانه اجرای الگوی کشت در استان کرمانشاه تکمیل گردید که نتایج این جداول به تفکیک مورد بررسی و تحلیل آماری قرار گرفته است.

نتایج ارزیابی اجرای الگوی کشت

جدول ۱ سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در استان کرمانشاه را در برنامه و میزان تحقق آن در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌شود از ۱۹ محصول مورد نظر ۱۵ محصول در استان کشت شده‌اند. سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات زراعی گندم و جو و نخود آبی، یونجه و ذرت دانه‌ای انحراف معنی‌داری از برنامه ندارند. بطوریکه انتظارات برنامه در خصوص سطح زیر کشت گندم ۱۰۴٪، عملکرد ۹۵٪ و تولید آن حدود ۱۰۰٪ محقق شده است. از طرفی اهداف برنامه در خصوص کشت دیم محصولات گندم، جو و نخود محقق نگردیده است. سطح زیر کشت گندم دیم ۱۰۲٪، عملکرد آن ۷۶٪ تحقق یافته که این امر به دلیل خشکسالی

و کاهش نزولات آسمان بوده است. سطح زیر کشت شلتوک، سیب زمینی، ذرت علوفه‌ای و پیاز بسیار بیشتر از برنامه ابلاغی بوده است. علت افزایش سطح زیر کشت این محصولات جنبه اقتصادی داشته و زارعین بیشتر به دنبال سودآوری می باشند لذا با توجه به افزایش قیمت برنج، سیب زمینی و پیاز افزایش چشمگیری در سطح زیر کشت این محصولات داشته لذا در این زمینه نیاز به تصویب قانون و برنامه ریزی مناسب تری در خصوص کاهش سطح زیر کشت این محصولات می باشد. باید توجه داشت با ابلاغ دستوری نمی توان کشاورزان را مجاب نمود سطح زیر کشت را کاهش دهند. لذا سیاست حمایتی و قیمت تضمینی متناسب با الگوی کشت برای محصولات زراعی هدف می تواند راهکار مناسبی باشد. با توجه به بهاره بودن کشت این محصولات، این انحراف فراوان منجر به مصرف بیش از اندازه و ظرفیت منابع آبی گردیده و می بایست اصلاح گردد.

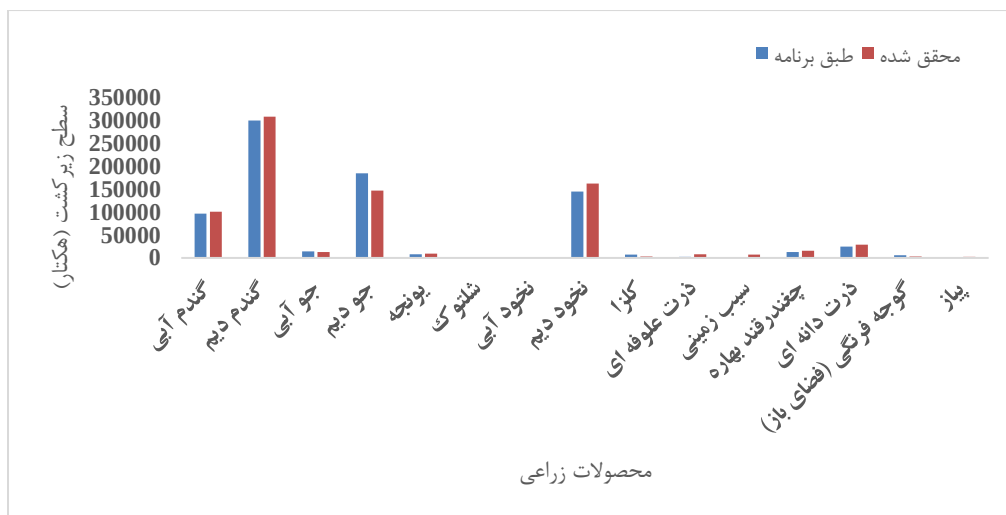
بیشترین انحراف از برنامه در کشت شلتوک مشاهده می گردد بطوریکه سطح زیر کشت آن از ۱۹ هکتار در برنامه به ۵۸۷ هکتار و به تبع آن تولید نیز بسیار بیشتر از برنامه اتفاق افتاده است که بر اساس گزارش استان بدلیل بارندگی مناسب و وجود آبهای جاری مرزی بوده است. کلزا یکی از محصولاتی است که درصد تحقق آن هم در سطح زیر کشت و هم در میزان تولید درصد پایینی است. علت کاهش تولید می توان به عدم رعایت اصول زراعی مانند تاریخ کشت اشاره نمود. همچنین یکی از علت های مهم در کاهش تولید سرمای فروردین ماه که در تاریخ های ۱۱، ۱۲ و ۱۳ فروردین ما اتفاق افتاد باعث ترکیدگی و یخ زدگی ساقه کلزا گردید. سطح زیر کشت جو دیم ۷۹٪ تحقق یافته است که نسبت به برنامه ابلاغ کاهش داشته که یکی از دلایل عمده آن اختلاف قیمت زیاد جو با محصولات رقیب می باشد. برای حمایت از این محصول دولت بایستی سیاست خود را در قیمت تضمینی و خرید این محصول تغییر دهد.

جدول ۱ - سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

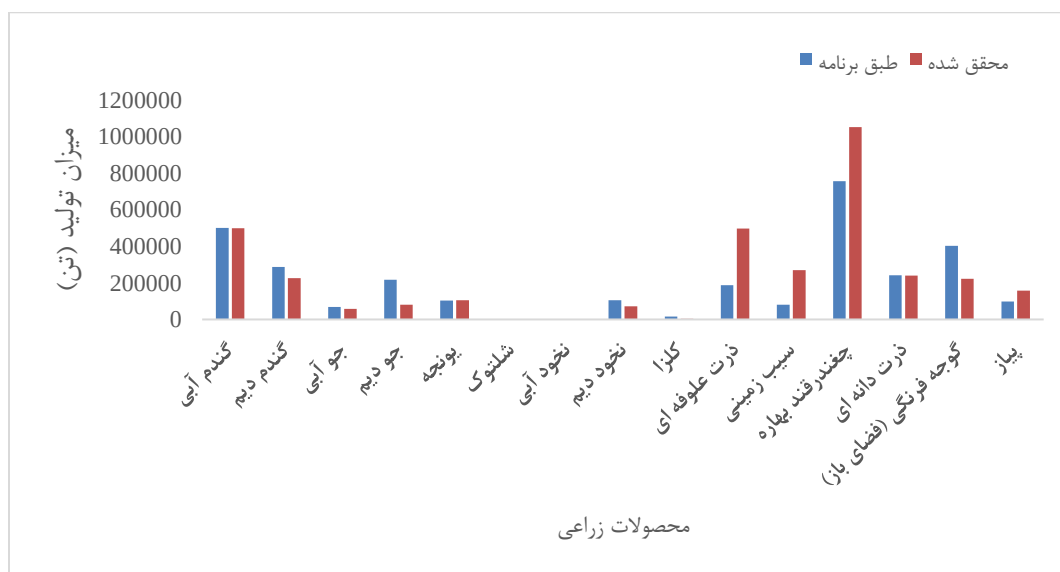
نوع محصول	سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)	سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)
-----------	--------------------------	------------------------

درصد تحقق	تولید (تن)	درصد تحقق	عملک رد (kg)	درصد تحقق	سطح (هکت ار)	تولید (تن)	عملکرد (kg)	سطح (هکتار)	
۹۹/۷	۴۹۸۳۲۵	۹۵/۵	۴۹۲۲	۱۰۴/۴	۱۰۱۲۳۶	۴۹۹۶۲ ۵	۵۱۵۲	۹۶۹۷۷	گندم آبی
۷۸/۷	۲۲۵۳۲۹	۷۶/۵	۷۳۰	۱۰۲/۹	۳۰۸۵۹۸	۲۸۶۲۰ ۰	۹۵۴	۳۰۰۰۰۰	گندم دیم
۸۶/۵	۵۸۷۴۵	۹۳/۹	۴۵۵۷	۹۲/۱	۱۲۸۹۰	۶۷۹۱۴	۴۸۵۱	۱۴۰۰۰	جو آبی
۳۷/۱	۸۰۸۴۳	۴۶/۶	۵۴۹	۷۹/۷	۱۴۷۳۱۶	۲۱۷۸۴ ۸	۱۱۷۸	۱۸۴۹۳۰	جو دیم
۱۰۱/۴	۱۰۵۰۷۰	۸۶/۳	۱۰۸۷۸	۱۱۷/۴	۹۶۵۹	۱۰۳۶۳ ۵	۱۲۶۰۰	۸۲۲۵	یونجه
۳۲۲۱/۶	۲۷۶۰	۱۰۴/۵	۴۷۰۱	۳۰۸۹/۵	۵۸۷	۸۶	۴۵۰۰	۱۹	شلتوک
۱۰۹/۳	۱۱۹۳	۸۳/۵	۲۰۹۶	۱۳۰/۸	۵۶۹	۱۰۹۱	۲۵۰۹	۴۳۵	نخود آبی
۶۸/۶	۷۲۱۱۳	۶۱/۳	۴۴۴	۱۱۱/۹	۱۶۲۲۳۸	۱۰۵۱۲ ۵	۷۲۵	۱۴۵۰۰۰	نخود دیم
۲۶/۵	۴۲۷۳	۶۷/۲	۱۵۴۶	۳۹/۵	۲۷۶۴	۱۶۱۰۰	۲۳۰۰	۷۰۰۰	کلزا
۲۶۴	۴۹۶۱۵۹	۸۲/۳	۶۱۸۵۰	۳۲۰/۹	۸۰۲۲	۱۸۷۹۴ ۸	۲۵۱۷۹	۲۵۰۰	ذرت علوفه ای
۳۳۱/۱	۲۶۹۶۱۴	۷۶	۳۶۴۱۵	۴۳۵/۵	۷۴۰۴	۸۱۴۳۰	۴۷۹۰۰	۱۷۰۰	سیب زمینی
۱۳۹/۱	۱۰۵۱۰۹۰	۱۱۲/۳	۶۷۸۷۴	۱۲۳/۹	۱۵۴۸۶	۷۵۵۴۸ ۸	۶۰۴۳۹	۱۲۵۰۰	چغندر قند بهاره
۹۹/۳	۲۴۰۳۳۵	۸۶/۷	۸۳۹۵	۱۱۴/۵	۲۸۶۳۰	۲۴۲۰۷ ۵	۹۶۸۳	۲۵۰۰۰	ذرت دانه ای
۵۵/۲	۲۲۱۹۷۴	۱۱۲/۴	۷۵۳۴۸	۴۹/۱	۲۹۴۶	۴۰۲۲۵ ۸	۶۷۰۴۳	۶۰۰۰	گوجه فرنگی (فضای باز)
۱۶۰/۲	۱۵۷۶۳۰	۹۸/۶	۷۲۴۷۴	۱۶۲/۴	۲۱۷۵	۹۸۴۰۷	۷۳۴۹۳	۱۳۳۹	پیاز

ماخذ: یافته های تحقیق

شکل ۱ - سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

شکل ۲- تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

یکی از اهداف برنامه، تحلیل فرآیند اجرای سیستم های آبیاری در راستای افزایش راندمان آبیاری و کاهش تلفات آب است. جدول ۲ وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان کرمانشاه در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ را نشان می دهد. طبق گزارش دریافتی از استان در کلیه محصولات زراعی میزان و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین (از منظر کمی) طبق برنامه و بطور کامل اجرا گردیده است.

جدول ۲ - وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲) واحد هکتار

سال ۱۴۰۰-۰۱	سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)	سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)	درصد تحقق	
۴۸۹۲۲/۸	۶۳۸۹/۹	۶۳۸۹/۹	۱۰۰	گندم آبی
۵۰۲۸/۵	۸۳۳۴	۸۳۳۴	۱۰۰	جو آبی
۴۱۹۷/۳	۵۳۸۱	۵۳۸۱	۱۰۰	یونجه
۲۳۴/۱	۱۰/۴	۱۰/۴	۱۰۰	شلتوک
۲۳۸/۷	۲۷۷/۶	۲۷۷/۶	۱۰۰	نخود آبی
۱۴۹۷/۴	۴۸۸۵/۷	۴۸۸۵/۷	۱۰۰	کلزا
۳۷۶۰/۵	۱۸۱۲/۷	۱۸۱۲/۷	۱۰۰	ذرت علوفه ای
۲۲۲۴/۳	۴۰۲۴/۷	۴۰۲۴/۷	۱۰۰	سیب زمینی
۱۱۲۵/۱	۷۷۷/۱	۷۷۷/۱	۱۰۰	چغندر قند پاییزه
۶۹۷۸/۴	۵۷۴۵/۷	۵۷۴۵/۷	۱۰۰	چغندر قند بهاره
۱۴۸۴۳/۷	۱۷۵۶۴/۷	۱۷۵۶۴/۷	۱۰۰	ذرت دانه ای
۱۲۹۸/۵	۴۹۳۵/۳	۴۹۳۵/۳	۱۰۰	گوجه فرنگی (فضای باز)
۷۳۴/۳	۱۹۷۴	۱۹۷۴	۱۰۰	پیاز

افزایش ضریب مکانیزاسیون برای ارتقای بهره‌وری و کاهش ضایعات ضروریست. طبق گزارش ناظر استان کرمانشاه، اهداف برنامه در افزایش ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری در محصولات مختلف بخوبی محقق شده است (جدول ۳). اما میزان تحقق اهداف برنامه در افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در محصولات استراتژیک گندم و جو (آبی و دیم) بسیار کم بوده است. علت کاهش ضریب نفوذ بذر گواهی شده می‌توان به اختلاف قیمت خرید گندم و فروش بذر اصلاح شده اشاره نمود که زارعین ترجیح می‌دهند از بذور خود مصرفی استفاده نمایند. با توجه به اهمیت این ضریب در دستیابی به عملکرد پتانسیل در محصولات زراعی، لازم است به این موضوع توجه و اقدامات ضروری در خصوص افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در سطح استان صورت گیرد.

جدول ۳ - درجه مکانیزاسیون و ضریب نفوذ بذر گواهی شده در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

نوع محصول	سال ۱۴۰۰-۰۱		سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)		سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)		درصد تحقق	نوع محصول
	درجه مکانیزاسیون کشاورزی (درصد)	ضریب نفوذ بذر گواهی شده (درصد)	درجه مکانیزاسیون کشاورزی (درصد)	ضریب نفوذ بذر گواهی شده (درصد)	درجه مکانیزاسیون کشاورزی (درصد)	ضریب نفوذ بذر گواهی شده (درصد)		
گندم آبی	۷۷	۵۰	۷۸	۹۰	۷۷	۹۹	۵۰	۵۶
گندم دیم	۶۷	۲۵	۶۸	۴۱	۶۷	۹۹	۲۳	۶۱
جو آبی	۷۵	۳۳	۷۶	۶۶	۷۵	۹۹	۳۳	۵۰
جو دیم	۷۰	۱۲	۷۲	۱۳	۷۰	۹۷	۱۲	۹۲
یونجه	۹۰	۱۰۰	۹۱	۴۰	۹۰	۹۹	۱۰۰	۲۵۰
شلتوک	۲۰	-	۲۱	-	۲۰	۹۵	-	-
نخود آبی	۶۵	۶۶	۶۶	-	۶۵	۹۸	۴	۸۰
نخود دیم	۴۵	۴	۴۶	۵	۴۵	۹۸	۴	۸۰
کلزا	۹۵	۱۰۰	۹۶	۱۰۰	۹۵	۹۹	۱۰۰	۱۰۰
ذرت علوفه ای	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
سیب زمینی	۷۰	۱۰۰	۷۲	۱۰۰	۷۰	۹۷	۱۰۰	۱۰۰
چغندر قند پاییزه	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
چغندر قند بهاره	۸۰	۱۰۰	۸۱	۱۰۰	۸۰	۹۹	۱۰۰	۱۰۰
ذرت دانه ای	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
گوجه فرنگی (فضای باز)	۵۰	۱۰۰	۵۲	۱۰۰	۵۰	۹۶	۱۰۰	۱۰۰
پیاز	۶۵	۱۰۰	۶۵	۱۰۰	۶۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

ماخذ: یافته های تحقیق

جدول ۴ وضعیت نصب کنتور هوشمند و تحویل حجمی آب در استان را نشان می دهد براساس اطلاعات جمع اوری شده در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ تعداد ۲۹۳ کنتور هوشمند بر روی چاههای استان کرمانشاه نصب گردیده است. در سال زراعی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تعداد ۲۲۹ کنتور هوشمند نصب شده است که طبق برنامه ۱۰۰ درصد اهداف برنامه محقق شده است. اما نکته قابل توجه در مورد کنتورهای هوشمند این است که کنتورها نصب شده اند اما بعد از قطع کنتور بصورت اتوماتیک سازمان امور آب با دریافت هزینه بالاسری نسبت به شارژ مجدد آنها اقدام می نماید که این سیاست با سیاست الگوی کشت در خصوص مصرف بهینه آب مغایرت دارد. در خصوص تحویل حجمی آب به زارعین در بستر آب های جاری در استان کرمانشاه بصورت سالیانه حق آبه استفاده از بستر رودخانه از زارعین دریافت می شود اما نظارت و اینکه بصورت حجمی آب تحول زارعین گردد وجود ندارد.

جدول ۴- وضعیت نصب کنتور هوشمند و تحویل حجمی آب استان کرمانشاه							
سال ۱۴۰۰-۰۱		سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)		سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)			
نصب - کنتورهای هوشمند (تعداد)	تحویل حجمی آب (مورد)	نصب کنتورهای هوشمند (تعداد)	تحویل حجمی آب (مورد)	نصب کنتورهای هوشمند (تعداد)	تحویل حجمی آب (مورد)	درصد تحقق	درصد تحقق
۲۹۳	۰	۲۲۹	۰	۲۲۹	۰	۱۰۰	۰

ماخذ: یافته های تحقیق

جدول ۵ وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ را نشان می دهد. میزان تحقق برنامه احداث گلخانه در مجموع استان ۱۷/۷٪ و نزدیک به اهداف یکساله (۲۰٪) است. لیکن پراکنش تحقق برنامه در شهرستان های مختلف مناسب نیست. بطوریکه در شهرستان های سرپل ذهاب و کنگاور بیش از برنامه و در اکثر شهرستان های استان کمتر از برنامه بوده است.

جدول ۵- وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲) واحد هکتار

شهرستان	سال پایه	هدف ۵ ساله	تحقق در سال ۱۴۰۱-۰۲	درصد تحقق
کرمانشاه	۲۰	۷۵/۷	۴/۴۳	۵/۹
اسلام آباد	۳	۱۱/۳	۳/۸	۳۳/۵
دالاهو	۰.۵	۱/۹	./۴۵	۲۳/۸
سرپل ذهاب	۲	۷/۶	۶/۹	۹۱/۲
قصرشیرین	۳	۱۱/۳	۴/۳	۳۷/۹
گیلانغرب	۱	۳/۸	۰	۰
روانسر	۲	۶/۷	۰	۰
جوانرود	۰.۵	۱/۹	۰	۰
پاوه	۰.۵	۱/۹	۰	۰
ثلاث باباجانی	۰.۵	۱/۹	۰	۰
صحنه	۴	۱۵/۱	./۳	۲
کنگاور	۳	۱۱/۳	۱۰/۶	۹۳/۴
هرسین	۳	۱۱/۳	۰	۰
سنقر	۳	۱۱/۳	۰	۰
جمع	۴۶	۱۷۴	۳۰/۷۸	۱۷/۷

جدول ۶ وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ را نشان میدهد. با توجه به تخصیص صورت گرفته، میزان مصرف کودهای مختلف در محصولات استراتژیک گندم و جو و نخود طبق برنامه بوده است. لیکن میزان تخصیص و مصرف کودهای فوق در محصولات سیب زمینی، ذرت دانه ای، گوجه فرنگی (فضای باز) و پیاز، بیش از برنامه ابلاغی بوده است. این انحراف شدید آنهم برای محصولات کشت بهاره قابل تامل بوده و می بایست دلایل آن به روشنی توسط مدیران استانی مربوطه ارائه گردد.

جدول ۶- وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

سال ۱۴۰۰-۰۱			سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)			سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)						
نوع محصول	کود ازته	کود فسفره	کود پتاسه	کود ازته	کود فسفره	کود پتاسه	کود ازته	درصد تحقق	کود فسفره	درصد تحقق	کود پتاسه	درصد تحقق
گندم آبی	۳۳۲۱۰	۴۱۰۷	۲۱۱۱	۳۳۲۱۰	۴۴۳۰	۲۲۴۷	۳۳۲۱۰	۸۸	۴۱۰۷	۹۳	۲۱۱۱	۹۴
گندم دیم	۳۲۹۰۰	۱۹۱۲	۰	۳۲۹۰۰	۲۳۶۳	۰	۳۲۹۰۰	۹۲	۱۹۱۲	۸۱	۰	۰
جو آبی	۳۱۴۱	۶۳۰	۱۷۴	۳۱۴۱	۶۸۰	۲۰۶	۳۱۴۱	۷۹	۶۳۰	۹۳	۱۷۴	۸۵
جو دیم	۹۱۳۷	۱۴	۰	۹۱۳۷	۱۶	۰	۹۱۳۷	۱۱۳	۱۴	۹۳	۰	۰
یونجه	۴	۹	۰	۴	۰	۰	۴	۸۵	۹	۰	۰	۰
نخود آبی	۱	۵	۰	۱	۰	۰	۱	۰	۵	۰	۰	۰
نخود دیم	۶	۱۳	۰	۶	۱۴	۰	۶	۱۲۴	۱۳	۹۳	۰	۰
کلزا	۶۲۱	۱۹۴	۹۷	۶۲۱	۲۲۵	۱۸۴	۶۲۱	۶۸	۱۹۴	۸۶	۹۷	۵۲
ذرت علوفه ای	۴۵۲	۵۷	۲	۴۵۲	۰	۰	۴۵۲	۰	۵۷	۰	۲	۰
سیب زمینی	۱۱۲۷	۳۷۸	۱۲۸	۱۱۲۷	۵	۱	۱۱۲۷	۴۸۸	۳۷۸	۸۱۳۴	۱۲۸	۱۸۲۵۷
چغندر قند پاییزه	۴۵۶	۸۴	۱۰۳	۴۵۶	۹۱	۷۶	۴۵۶	۱۰۶	۸۴	۹۳	۱۰۳	۱۳۶
چغندر قند بهاره	۴۹۸۷	۷۸۲	۴۲۹	۴۹۸۷	۵۴۰	۳۱۵	۴۹۸۷	۳۲۶	۷۸۲	۱۴۵	۴۲۹	۱۳۶
ذرت دانه ای	۷۴۰۱	۱۱۳۴	۲۵۸	۷۴۰۱	۲۵	۱۶	۷۴۰۱	۳۷۳۴	۱۱۳۴	۴۶۱۰	۲۵۸	۱۵۷۴
گوجه فرنگی (فضای باز)	۱۴۲۶	۱۸۹	۱۴۸	۱۴۲۶	۱	۰	۱۴۲۶	۲۳۷۶۳	۱۸۹	۲۹۰۹۵	۱۴۸	۱۴۷۷۰۰
پیاز	۶۴۸	۶۱	۷۶	۶۴۸	۱۵	۴	۶۴۸	۰	۶۱	۱۶۱۴	۷۶	۳۰۵۲۰

ماخذ: یافته های تحقیق

در جدول ۷ وضعیت میزان آب مصرفی و بهره‌وری آب مصرفی به تفکیک محصول آورده شده است. نتایج نشان می‌دهد که بهره‌وری آب مصرفی در کشت شلتوک کمترین و در زراعت پیاز بیشترین بهره‌وری را دارد.

جدول ۷- وضعیت میزان آب مصرفی، بهره‌وری آب مصرفی در برنامه و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

سال ۱۴۰۰-۰۱		سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)		سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)				نوع محصول
میزان آب مصرفی (مترمکعب در هکتار)	بهره‌وری مصرف آب (kg/m^3)	میزان آب مصرفی (مترمکعب در هکتار)	بهره‌وری مصرف آب (kg/m^3)	میزان آب مصرفی (مترمکعب در هکتار)	بهره‌وری مصرفی آب (kg/m^3)	درصد تحقق	بهره‌وری مصرفی آب (kg/m^3)	
۶۳۰۰	۸۱/۰	۶۳۰۰	۸۱/۰	۶۳۰۰	۷۸/۰	۱۰۰	۹۵/۵	گندم آبی
۲۸۶۰	۳۳/۰	۴۰۸۰	۲۳/۰	۴۰۸۰	۱۷/۰	۱۰۰	۷۶/۵	گندم دیم
۵۷۴۰	۸۴/۰	۵۷۴۰	۸۴/۰	۵۷۴۰	۷۹/۰	۱۰۰	۷۳/۹	جو آبی
۲۸۶۰	۴۱/۰	۴۰۸۰	۲۸/۰	۴۰۸۰	۱۳/۰	۱۰۰	۴۶/۵	جو دیم
۱۵۴۱۵	۸۱/۰	۱۵۴۱۵	۸۱/۰	۱۵۴۱۵	۷/۰	۱۰۰	۸۶/۳	یونجه
۲۰۰۲۶	۲۴/۰	۲۰۰۲۶	۲۴/۰	۲۰۰۲۶	۲۳/۰	۱۰۰	۱۰۴/۴	شلتوک
۷۵۶۲	۳۳/۰	۷۵۶۲	۲۳/۰	۷۵۶۲	۲۷/۰	۱۰۰	۸۳/۵	نخود آبی
۲۸۶۰	۲۵/۰	۴۰۸۰	۱۷/۰	۴۰۸۰	۱۰۸/۰	۱۰۰	۶۱/۳	نخود دیم

۶۷/۲۱	۲۲/۰	۱۰۰	۶۷۹۷	۳۲/۰	۶۷۹۷	۳۲/۰	۶۷۷۹	کلزا
۸۲/۲	۲۰۸/۲	۱۰۰	۲۹۷۰۵	۵۳/۲	۲۹۷۰۵	۵۳/۲	۲۹۷۰۶	ذرت علوفه ای
۷۶	۲/۹۴	۱۰۰	۱۲۳۷۷	۸۷/۳	۱۲۳۷۷	۸/۳	۱۲۳۷۷	سیب زمینی
-	۱۳/۲	۱۰۰	۴۴۴۵	۰	۴۴۴۵			چغندر قند پاییزه
۱۱۲/۳	۵/۲۷	۱۰۰	۱۲۸۶۵	۶۹/۴	۱۲۸۶۵	۷/۴	۱۲۸۶۵	چغندر قند بهاره
۸۶/۶۹	۵۸/۰	۱۰۰	۱۴۲۳۰	۶۸/۰	۱۴۲۳۰	۶۸/۰	۱۴۲۳۰	ذرت دانه ای
۱۱۲/۳	۴/۴	۱۰۰	۱۷۰۴۳	۹۳/۳	۱۷۰۴۳	۹۳/۳	۱۷۰۴۳	گوجه فرنگی (فضای باز)
۹۸/۶	۵/۲	۱۰۰	۱۳۹۳۵	۵/۲	۱۳۹۳۵	۵/۲	۱۳۹۳۵	پیاز

ماخذ: یافته های تحقیق

یکی از برنامه ها و اهداف مهم الگوی کشت دستیابی به حداکثر تناسب اراضی در کشت محصولات مختلف زراعی است. اطلاعات دریافتی از ناظر اجرای الگوی کشت در استان کرمانشاه نشان دهنده انطباق مناسب و قابل قبول سطوح کشت محصولات مختلف زراعی با سامانه تناسب اراضی و کشت در اراضی - S^۱ S^۳ که حداکثر مطلوبیت برای کشت هر محصول دارند، می باشد (جدول ۸).

جدول ۸- سطح زیر کشت محصولات مختلف زراعی در اراضی S^۱-S^۳ در سامانه تناسب اراضی و میزان تحقق آن در استان کرمانشاه (سال زراعی ۰۲-۱۴۰۱)

براساس سامانه تناسب اراضی					سال ۱۴۰۱-۰۲ (تحقق شده)				
نوع محصول	سطح برنامه	سطح S ^۱	سطح S ^۲	سطح S ^۳	سطح کل S ^۱ تا S ^۳	سطح کل کشت	درصد تحقق	سطح کل S ^۱ تا S ^۳	درصد تحقق
گندم آبی	۹۶۹۷۷	۸۷۴۱۷	۹۳۴۴۸	۳۹۵۲۸	۲۲۰۳۹۳	۱۰۱۲۳۶	۱۰۴	۳۲۱۷۳۳	۱۴۶
گندم دیم	۳۰۰۰۰۰					۳۰۸۵۹۸	۱۰۳		
جو آبی	۱۴۰۰۰	۸۴۸۱۸	۸۹۱۸۵	۴۶۳۲۰	۲۲۰۲۲۳	۱۲۸۹۰	۹۲	۲۳۳۲۰۵	۱۰۶
جو دیم	۱۸۴۹۳۰					۱۴۷۳۱۶	۸۰		
یونجه	۸۲۲۵	۵۵۲۸	۱۴۲۴۹۲	۵۱۵۴۰	۱۹۹۵۶۱	۹۶۹۵	۱۱۷	۲۰۹۳۳۷	۱۰۵
شلتوک	۱۹					۵۸۷	۳۰۸۹		
نخود آبی	۴۳۵					۵۶۹	۱۳۱		
نخود دیم	۱۴۵۰۰۰					۱۶۲۲۳۸	۱۱۲		
کلزا	۷۰۰۰	۱۴۶۲۰	۹۹۹۱۳	۸۹۳۳۴	۲۰۳۸۶۶	۲۷۶۴	۳۹	۲۰۶۶۶۹	۱۰۱
ذرت علوفه ای	۲۵۰۰					۸۰۲۲	۳۲۱		
سیب زمینی	۱۷۰۰	۱۰۱۹۹	۳۹۱۵۶	۱۳۱۰۲۷	۱۸۰۳۸۲	۷۴۰۴	۴۳۶	۱۸۸۲۲۱	۱۰۴
چغندر قند پاییزه						۱۸۰۰			
چغندر قند بهاره	۱۲۵۰۰	۹۴۵۸۲	۸۰۵۸۵	۲۹۰۹۴	۲۰۴۲۶۰	۱۵۴۸۶	۱۲۴	۲۱۹۸۷۰	۱۰۸
ذرت دانه ای	۲۵۰۰۰	۰	۸۳۸۴۰	۱۰۹۴۹۸	۱۹۳۳۳۷	۲۸۶۳۰	۱۱۵	۲۲۲۰۸۵	۱۱۵
گوجه فرنگی (فضای باز)	۶۰۰۰	۱۱۳۷	۹۰۱۵۲	۱۰۳۸۳۷	۱۹۵۱۲۶	۲۹۴۶	۴۹	۱۹۸۱۲۱	۱۰۲

ماخذ: یافته های تحقیق

برنامه‌های آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان کرمانشاه

یکی از اهداف برنامه الگوی کشت اجرای فعالیت های ترویجی و آموزشی در راستای تدوین الگوی کشت می باشد که در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تحقق اهداف برنامه با برنامه های پیشنهادی پیشرفت خوبی داشته و انطباق برنامه با اهداف متناسب است. تنها در برنامه اعزام تیم یاوران تولید و درصد تحقق بسیار پایین بوده که به دلیل اینکه رویکرد سازمان در اعزام تیم یاوران تولید براساس درخواست مستقیم مسئولین مراکز خدمات ویر اساس مشکلات موضوعی بایستی درخواست اعزام کارشناس نمایند که این امر باعث کاهش چشمگیری در اعزام یاوران تولید در استان شد. دوره آموزش بر خط در بستر شبکه شاک که محل استقرار آن در مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی می باشد رشد قابل توجهی داشته است. آموزش غیرحضوری در بستر شبکه برکت ۵۰ درصد تحقق یافته است که نیازمند توجه بیشتر معاونت هماهنگی ترویج سازمان در اجرای این برنامه می باشد. در بقیه فعالیت های ترویجی درصد تحقق ۱۰۰٪ بوده است.

جدول ۹- فعالیت های آموزشی- ترویجی

عنوان فعالیت (تعداد)	سال ۱۴۰۰-۰۱	طبق برنامه ۱۴۰۱-۰۲	پیشنهادی ۱۴۰۲	تحقق سال ۱۴۰۱-۰۲	درصد تحقق
اعزام تیم های یاوران تولید	۳۰	۱۵	۵۳	۳	۲۰
دوره های مهارت آموزی بهبود و ارتقای مهارت فنی	۱۳۸	۲۸۸	۱۳۸	۳۱۱	۱۰۸
روزهای مزرعه	۱۵۰	۱۸۸	۱۱۰	۳۵۰	۱۸۶
روز انتقال یافته های تحقیقاتی	۱۴	۲۳	۱۳	۲۳	۱۰۰
هفته انتقال یافته های تحقیقاتی	۸	۸	۵	۸	۱۰۰
دوره های ترویجی	۵۰۰	۶۵۳	۳۵۰	۶۵۳	۱۰۰
کارگاه ترویجی	۴۵۸	۲۳۷	۱۲۰	۲۳۷	۱۰۰
بازدیدهای ترویجی	۱۲۰	۱۲۳	۱۲۳	۱۲۳	۱۰۰
دوره های آموزشی آموزش برخط با استفاده از شبکه شاک		۲۵۴	۵	۵۷۶	۲۲۷
غیرحضوری آموزش برخط با استفاده از شبکه برکت		۴۶۸	۱۲۰	۲۴۰	۵۱
طرحهای تحقیقی- ترویجی	۲۲	۸	۸	۸	۱۰۰

ار تباطات انفرادی و چهره به	۱۰۵۰۰۰	۱۶۷۱۸۹	۱۳۰۰۰۰	۱۳۰۰۰۰	۷۸
چهره					

مسائل و مشکلات اجرای برنامه در استان کرمانشاه

- ۱- هماهنگی ضعیف بین امور آب با سیاست الگوی کشت
- ۲- عدم سیاست تشویقی جهت اجرای الگوی کشت
- ۳- هماهنگی ضعیف کارخانجات قند کشور با سیاست اجرای الگوی کشت
- ۴- توزیع نامناسب نهاده ها در بین محصولات زراعی
- ۵- اجرای ضعیف قیمت تضمینی محصولات زراعی

توصیه های فنی ارائه شده

- ۱- هماهنگی با امور آب استان در خصوص سیاست های تعیین الگوی کشت محصولات زراعی
- ۲- هماهنگی با کارخانجات قند و شکر در خصوص رعایت اخذ قرارداد با چغندرکاران
- ۳- متناسب سازی توزیع نهاده به موقع به زارعین در فصل کشت
- ۴- اعلام قیمت تضمینی محصولات قبل از سال زراعی

جمع بندی و نتیجه گیری:

به منظور جمع بندی و تعیین میزان دست یابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید (جدول ۱۰). بطوریکه در صورت تحقق هر یک از برنامه های ابلاغی بین ۹۰-۱۱۰ درصد ضریب تحقق یک ۸۰ تا ۱۲۰ درصد ضریب تحقق ۷۰ تا ۱۳۰ درصد ضریب تحقق ۶۰ تا ۱۵۰ درصد ضریب تحقق ۲۰ تا ۱۷۰ درصد ضریب تحقق صفر و در انتها در صورت تحقق کمتر از ۳۰ درصد برنامه ابلاغی، ضریب تحقق ۰/۲ - تعلق می گیرد. بر این اساس در جدول- ۱۱ میزان تحقق برنامه در خصوص سطح زیر کشت محصولات مهم ۸۴٪، میزان تحقق برنامه در خصوص عملکرد محصولات ۸۷٪ و در خصوص تولید با توجه به انحراف پیش آمده در خصوص برخی محصولات این میزان ۳۷٪، میانگین درصد تحقق شاخص ها ۷۷/۵ درصد بوده است که با توجه به سال اول

اجرای الگوی کشت می تواند گفت میانگین شاخص ها قابل قبول بوده و ضریب تحقق برابر ۶/۰ می باشد که در سال های آتی اجرای الگوی کشت این عدد می تواند به شاخص ۱۰۰ و ضریب تحقق یک نزدیکتر شود (جدول ۱۱).

جدول ۱۰- ضریب تحقق برنامه برای درصدهای مختلف

ضریب تحقق	از	تا
۱	۹۰	۱۱۰
۸/۰	۸۰	۱۲۰
۶/۰	۷۰	۱۳۰
۲/۰	۵۰	۱۵۰
۰	۳۰	۱۷۰
۲/۰-	۳۰<	۱۷۰

ماخذ: یافته های تحقیق

جدول ۱۱- درصد تحقق واقعی شاخص های مختلف در برنامه ابلاغی در استان کرمانشاه (۱۴۰۱-۰۲)

شاخص	درصد تحقق واقعی برنامه ابلاغی (%) سال ۰۲-
	۱۴۰۱
سطح زیر کشت	۸۴
عملکرد محصولات	۸۷
تولید	۳۷
اجرای سیستم های آبیاری نوین	۱۰۰
درجه مکانیزاسیون کشاورزی	۸۵
ضریب نفوذ بذر گواهی شده	۸۵
احداث گلخانه	۳۰
کود از ته*	۸۵
کود فسفره*	۸۰
کود پتاسه*	۸۵
سطح کل S۱ تا S۳**	۹۵
میانگین درصد تحقق شاخص ها	۷۷/۵

ماخذ: یافته های تحقیق

* بجز محصولات سیب زمینی، گوجه فرنگی و ذرت

** بجز محصولات سیب زمینی، گوجه فرنگی و ذرت و شلتوک

بر اساس نتایج بدست آمده از ارزیابی برنامه الگوی کشت در سال اول اجرا در استان کرمانشاه، نتایج زیر دست آمد:

- سطح زیر کشت محصولات عمده زارعی مانند گندم، جو، نخود آبی و یونجه تفاوت چندانی با برنامه نداشته و انتظارات برنامه الگوی کشت در سال اول اجرای برنامه محقق شده و مناسب ارزیابی می شود.

- در گندم دیم سطح زیر کشت با اهداف برنامه تطابق دارد، اما میزان تولید این محصول ۷۶٪ تحقق یافته، با توجه به اینکه پایداری تولید در محصولات دیم تابع شرایط جوی و نزولات آسمانی است، بدلیل کاهش نزولات تولید گندم دیم در برنامه تحقق پیدا نکرده است. در مورد محصول جو دیم به دلیل عدم توان رقابتی این محصول با محصولات رقیب از نظر درآمدی و مشکل فروش محصول جو در زمان برداشت، کشاورزان تمایل چندانی به کشت این محصول نداشته، لذا برای رفع این مشکل بایستی دولت در سیاست قیمت تضمینی و خرید تضمینی محصول جو تجدید نظر نماید تا زارعین از کشت این محصول متضرر نشوند و در سالهای آتی برنامه الگوی کشت، شاهد افزایش در سطح زیر کشت این محصول باشیم. از نظر تولید نیز محصول جو با اهداف برنامه تطابق ندارد. برای تحقق این اهداف بایستی سیاست حمایتی این محصول از نظر تخصیص نهاده های کشاورزی همانند محصول گندم باشد تا کشاورزان برای کشت این محصول رغبت داشته باشند.

- سطح زیر کشت نخود دیم با اهداف برنامه تطابقت دارد، اما از نظر تولید با اهداف برنامه فاصله زیادی وجود دارد. برای رفع این مشکل بایستی با برگزاری کلاسهای آموزشی و آگاه نمودن زارعین در خصوص مزایای کشت ارقام پائیزه این مشکل را حل نمود.

- درصد تحقق سطح زیر کشت و میزان تولید کلزا درصد پایینی است. علت کاهش تولید را می توان به عدم رعایت اصول زراعی مانند تاریخ کشت اشاره نمود. همچنین سرمای فروردین ماه که در تاریخ های ۱۱، ۱۲ و ۱۳ فروردین ۱۴۰۲ اتفاق افتاد باعث ترکیدگی و یخ زدگی ساقه کلزا و کاهش تولید گردید.

- در خصوص محصولات بهاره مانند سیب زمینی، پیاز و ذرت دانه ای از نظر سطح زیر کشت با اهداف برنامه تفاوت فاحشی داشته بایستی با برنامه ریزی مناسب در سالهای آتی سطح زیر کشت این محصولات به اهداف برنامه نزدیکتر

شود. یکی از دلایل کشت این محصولات تفاوت فاحش درآمدهای با سایر محصولات می باشد که زارعین اقدام به کشت این محصولات می نمایند. بایستی دولت و وزارت جهاد کشاورزی با هماهنگی مجلس شورای اسلامی سیاست درست و منطقی در حمایت از محصولات رقیب اعمال نمایند.

- استان کرمانشاه در زمینه اجرای سیستم آبیاری در راستای افزایش بهره وری آب مناسب عمل نموده است.
- استان کرمانشاه در رابطه با نصب کنتور هوشمند مناسب عمل شده است اما از نظر تحویل حجمی آب برنامه ای از سوی وزارت نیرو ابلاغ نشده لذا در این خصوص لازم است هماهنگی بین وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو صورت گیرد.

- اهداف برنامه در افزایش ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری در محصولات مختلف بخوبی محقق شده است. اما میزان تحقق اهداف برنامه در افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در محصولات استراتژیک گندم و جو (آبی و دیم) بسیار کم بوده است. علت کاهش ضریب نفوذ بذر گواهی شده را می توان به اختلاف قیمت خرید گندم و فروش بذر اصلاح شده اشاره نمود که زارعین ترجیح می دهند از بذور خود مصرفی استفاده نمایند. با توجه به اهمیت این ضریب در دستیابی به عملکرد پتانسیل در محصولات زراعی، لازم است به این موضوع توجه و اقدامات ضروری در خصوص افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در سطح استان صورت گیرد.

- با توجه به تخصیص صورت گرفته، میزان مصرف کودهای مختلف در محصولات استراتژیک گندم، جو و نخود طبق برنامه بوده است. لیکن میزان تخصیص و مصرف کودهای فوق در محصولات سیب زمینی، ذرت دانه ای، گوجه فرنگی (فضای باز) و پیاز، بسیار بیش از برنامه ابلاغی بوده است.

- برنامه آموزشی و ترویجی در استان کرمانشاه بطور کلی مناسب بوده و برای سال اول قابل قبول می باشد.
- در مجموع اجرای برنامه در سال اول اجرا در استان کرمانشاه با اهداف برنامه الگوی کشت ابلاغی قابل قبول ارزیابی می شود، برای تحقق بیشتر برنامه در سال های آتی اجرای الگوی کشت و در جهت رفع نواقص برنامه ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بایستی تلاش نمود. اصلاح و تحقق این برنامه نه تنها همت مدیران استانی را طلب می نماید، بلکه بایستی سیاستمداران و مسئولین محترم وزارت جهاد کشاورزی با همکاری نهادهای حاکمیتی و مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویب قوانین حمایتی در زمینه الگوی کشت همکاری لازم را داشته باشند.

پیشنهادهات:

با توجه به بررسی های انجام شده در سال اول اجرای برنامه الگوی کشت برای بهتر اجرا شدن برنامه الگوی کشت در سال دوم و سالهای آتی پیشنهادهات ذیل ارائه می گردد.

۱- توجه به کشت حبوبات در استان کرمانشاه و حمایت دولت از کشت این محصول در کشت قراردادی همانند

محصول گندم

۲- حمایت وزارت جهاد کشاورزی از حبوبات در زمینه تخصیص نهادهای تولید همانند گندم برای پایداری در

تولید گندم و رعایت تناوب زراعی

۳- اعلام به موقع قیمت تضمینی محصولات کشاورزی قبل از فصل کشت

۴- تامین تسهیلات مورد نیاز خرید بذر شرکتهای فرآوری بذر استان

۵- تامین به موقع نهادهای کشاورزی

۶- تعیین قیمت برای محصولات علوفه دیم

۷- دبیر خانه مرکزی الگوی کشت پیشنهادهات استان ها در خصوص تغییرات الگوی کشت را بپذیرد چون بر

مبنای وضعیت اقلیمی، اقتصادی و اجتماعی و شرایط بومی منطقه ایجاد شده و اصل مصرف بهینه آب در

محصولات کشاورزی رعایت شده است.

منابع:

۱- برنامه الگوی کشت محصولات کشاورزی ۱۴۰۲-۱۴۰۱. جلد اول. استان کرمانشاه.

۲- سیمای کشاورزی استان کرمانشاه. ۱۳۹۵. سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه.

۳- مرکز آمار ایران. ۱۳۹۹.

پیوست:

شکل ۱: جلسه رونمای از برنامه الگوی کشت در استان کرمانشاه

شکل ۲: چهارمین کاروان بهره‌وری ترویجی ویژه الگوی کشت

شکل ۳: کاروان بهروری ویژه الگوی کشت شهرستان هرسین

شکل ۴: جلسه هیات نظارت بر الگوی کشت با مسئولین جهاد کشاورزی سرپل ذهاب

شکل ۵: مزرعه گندم دیم شهرستان دالاهو - مرکز خدمات گهواره - گندم رقم صدرا

شکل ۶: جلسه هیات نظارت بر الگوی کشت با مسئولین جهاد کشاورزی شهرستان روانسر

شکل ۷: جلسه هیات نظارت بر الگوی کشت با مسئولین جهاد کشاورزی شهرستان هرسین

شکل ۸: جلسه هیات نظارت بر الگوی کشت با مسئولین جهاد کشاورزی شهرستان سنقر

Monitoring report on the implementation of the program of the national cultivation model of agricultural products (Kermanshah province)

Abstract

The purpose of monitoring the cultivation pattern program is to monitor, evaluate, modify, and update the expected expectations and the results obtained, and provide feedback to the agents who compile and implement the program, in order to eliminate its weaknesses and strengthen its strengths. and continuous monitoring of the proper implementation of the program in line with the determined approaches. In order to summarize and determine the degree of achievement of the main goals of the cultivation pattern program in Kermanshah province, the index of realization coefficient was used. In case of realization of any of the notified programs between 90-100%, the realization factor is 1, 80-90% is 0.8, 70-80% is 0.6, 60-70% is 0.4, 50-60% is 0.2, 40-50% is zero and in case of realization of less than 40% of the notified program, the realization coefficient of 0.2 will be awarded. The degree of realization of the plan regarding the area under cultivation of important crops is 84%, the degree of realization of the plan regarding the performance of the products is 87% and regarding the production due to the deviation that occurred regarding some products, this amount is 37%, the average percentage of realization of the indicators is 77.6 The percentage has been that considering the first year of implementation of the cultivation pattern, it can be said that the average indicators are acceptable.

Key words: Cultivation pattern, Kermanshah, crops

Ministry of Jihad-e- Agriculture
Agricultural, Research, Education and Extension Organization
Office of Economic Affairs

PROJECT TITLE: Monitoring report on the implementation of the program of the national cultivation model of agricultural products (Kermanshah province) in the crop year ۱۴۰۱-۰۲

Prepared and edited by: Adel Nemati, Alireza Nikoi, Abbas Pourmidani, Alireza Tavakoli, Peyman Shabiti, Jalal Qadri

Main collaborators: Ali Akbar Amiri, Farshid Khodadoost, Abbas Rezaizad

Prepared and edited by: Office of Economic Affairs and Kermanshah Agriculture and Natural Resources Research and Education Center

Place of performance: Kermanshah province

Start date: ۲۰۲۲

End date: ۲۰۲۳

Publisher: Agricultural, Research, Education and Extension Organization

Number: (credits): limited

Number and date of registration: Dated number of Agricultural Information Technology and Information Center

Address: Tehran, Shahid Chamran Highway, Yemen Street, Agricultural Garden, Agricultural Research, Education and Development Organization.